

KNIHOVNY jako zdroj primárních informací

Metodika pro učitele

Ing. Bohdana Jinochová

Obsah výukového bloku

- porozumění médiím a jejich aktivní využívání
- podpora rozvoje vzdělávacích aktivit k prevenci rizik
- podpora rozvoje k prohlubování poznatků kritického myšlení, aktivní rozvoj
 - o obecná témata, která se týkají práce s informacemi a informačními zdroji
 - o praktické zkušenosti studentů a aplikací
 - o prohlubování vědomostí studentů z oblasti ekonomických informací a vztahů hospodářsko-politických souvislostí

Obecná témata

- práce s informacemi, využívání různých databází
- informační zdroje – výběr relevantních informací
- práce s informačními databázemi
- myšlenkové mapy
- formy citace, citační etika, aktualizace informací, práce se zahraniční literaturou
- tištěné knihy a časopisy jako zdroj informací versus internetové a elektronické zdroje

Doporučená témata k zařazení do výuky

- informační služby českého statistického úřadu
- práce se statistickými informacemi
- problematika sčítání lidu, domů a bytů
- manipulace s informacemi
- možnosti spolupráce velkých firem se středními a vysokými školami

Cíle výukového bloku

- vést studenty k uvědomění si nutnosti posuzování rozdílné kvality informačních zdrojů
- podpoření rozvoje schopnosti studentů odhalovat mediální manipulaci
- rozvíjení kritického myšlení a schopnosti kriticky postupovat k získání informací s cílem chránit osoby před manipulací ke krizovému chování
- osobností rozvoj studentů a kreativní využívání získaných informací

Klíčové kompetence studentů

- bezpečné a tvořivé využívání informací
- vyhledávání v informacích
- vybírání vhodných informačních zdrojů
- rozeznávat kvalitní informace od lživých
- posuzování věrohodnosti různých informačních zdrojů

Metody a způsoby realizace

- **teoretická výuka**
 - o výukové hodiny
 - o přednášky
 - o samostatné práce
- **praktická výuka**
 - o exkurze
 - o dílny
- **doporučení**
 - o frontální výuka
 - o diskuze
 - o rozhovory
 - o heuristické metody
 - o prezentace
 - o pracovní listy
 - o práce s učebnicí

Podání poutavě v kontextu s
aktuálními společenskými jevy,
modelovými i reálnými
ekonomickými situacemi.

Pomůcky a studijní materiály

- tabule
 - křída
 - bílá popisovací tabule
 - fixy
 - dataprojektor
 - počítač
 - sešity
 - prací potřeby
 - tablety nebo mobilní telefony
 - přístup k internetu
- Pracovní list č.1 Data, informace a informační zdroje
 - Pracovní list č.2 Volba klíčových slov
 - Pracovní list č.3 Vyhledávání v elektronických informačních zdrojích
 - Pracovní sešit Ekonomické informace a svět kolem nás
 - Učebnice Ekonomická rukověť pro středoškoláky

Metodika práce s pracovními listy

- **funkce**
 - o zorientování se v tématu
 - o uspořádání poznatků a procvičování
 - o upevňování a rozvíjení poznatků a kontrola vědomostí
 - o zvýšení zájmu o problematiku daného tématu
- **lze pracovat**
 - o individuálně
 - o v týmech

Pracovní list č. 1

Data, informace a informační zdroje

- vysvětlení pojmů
 - o data
 - o informace
 - o znalosti
- systematizace poznatků
- procvičení porozumění základním pojmů
- kontrola vědomostí
- vyhodnocení schopnosti studentů chápat souvislosti
- obsahuje 9 úkolů

Doporučení:

Nechte studenty vypracovat pracovní list č.1 individuálně.

**Následují úkoly, které jsou
součástí pracovního listu č. 1**

Řešení k těmto úkolům a odůvodnění
naleznete v rámci pracovního listu.

1. Jsou informace totéž co data?

Otázky:

- A. Informací označujeme každé sdělení, které obsahuje alespoň jednu číselnou hodnotu.
- B. Informacemi jsou pouze takové údaje, které lze uspořádat o nejmenšího po největší.
- C. Informace je vlastnost odstraňující neznalost příjemce.
- D. Informace je význam přisouzený datům.
- E. Informace mohou efektivně poskytovat a zpracovávat pouze živé organizmy.
- F. Informace jsou údaje přetvořené požadovaným způsobem.

- pojem data
 - o údaje bez kontextu
 - o nemusejí nám samy o sobě nic sdělit
- pojem informace
 - o data v kontextu
 - o snížení naší neznalosti
 - o data rozšířená o vazby

2. Informace jsou články řetězce

- nutné umět informace:
 - o analyzovat
 - o pochopit
 - o zpracovat

Každá firma vynakládá při výrobě určité celkové náklady, to znamená, že musí zaplatit za nakoupené vstupy. Celkové náklady rozdělujeme na fixní a variabilní. Náklady fixní jsou konstantní, nemění se při změně objemu výroby. Náklady variabilní jsou ty, které jsou závislé na vyrobeném množství. Variabilní náklady při růstu objemu rostou.

Otázky:

- A. Čím více firma vyrábí, tím vyšší jsou její celkové náklady.
- B. Pokud firma na několik dní přestane vyrábět, budou její fixní náklady nulové.
- C. Pokud firma na několik dní přestane vyrábět, budou její celkové náklady nulové.
- D. Čím více firma vyrábí, tím vyšší jsou její variabilní náklady.
- E. Pokud jsou variabilní náklady nulové, znamená to, že firma nevyrábí.

3. Přiřad'te správné pojmy k definicím

pojem	definice	řešení
1. systém	a. množina vhodně uspořádaných dat, ke kterým přístup zajišťuje specializovaný program	
2. údaj	b. souhrn vzájemně spjatých prvků určitého celku, který se vyznačuje cílovým chováním a má vztahy ke svému okolí	
3. informační systém	c. rozmístění dat podle definovaných pravidel	
4. báze dat (databáze)	d. míra neurčitosti systému	
5. informace	e. logicky ucelená a pojmenovaná jednotka dat	
6. entropie	f. systém vytváření a zprostředkování a využití informací	
7. databázový soubor (soubor dat)	g. údaj, který odstraňuje neznalost o jevu	
8. distribuce dat	h. jakákoliv sdělení nebo jeho část	

**4. Přečtěte si pozorně
tvrzení a rozhodněte,
kdo tvrzení pochopil
správně**

Tvrzení:

*„Holič, který holí všechny muže ve vsi, kteří se
neholí sami, a nikoho jiného.“*

- A. Ema: *„Holič holí všechny muže ve vsi včetně sebe sama.“*
- B. Viktor: *„Takový holič nemůže existovat, protože kdo by holil jeho samotného?“*

- logické myšlení
- charakter slovní hříčky
- názorná ilustrace pro řešení
- sehraná scénka pro řešení

5. Při komunikaci je nutné sledovat i tzv. nonverbální komunikaci

Pokud váš partner v komunikaci
s vámi slovně souhlasí, ale
zároveň si opakovaně sahá na nos,
znamená to nejspíš že:

- A. Je přesvědčen o tom, že máte pravdu a rozhodně s vámi souhlasí.
- B. Vůbec s vámi nesouhlasí a připravuje se na to, že odmítne váš návrh.
- C. Pochybuje o tom, co slyší, cítí nejistotu a rozpaky.

- možnost diskuze
- řeč těla
 - o mimika
 - o gesta
 - o výše hlasu
 - o tón hlasu
 - o přestávky v mluve
 - o směr pohledu

6. Interpretace informací jsou ovlivněny našimi zájmy a postoji

- výběr slovní zásoby
- kladný či záporný vztah
- slova s emočním zabarvením
- velká dávka manipulace

neutrální nebo kladný vztah	negativní vztah
babička	tchyně
rozvědčík	špion
zlobivý klučina	
....	hadry
....	děcka
rebelové	
příslušníci protivládních opatření	
....	vývozci jsou ohroženi silnou korunou
....	populisté v opozici
početné shromáždění	

7. Základní ekonomické pojmy – statek, výrobek, zboží

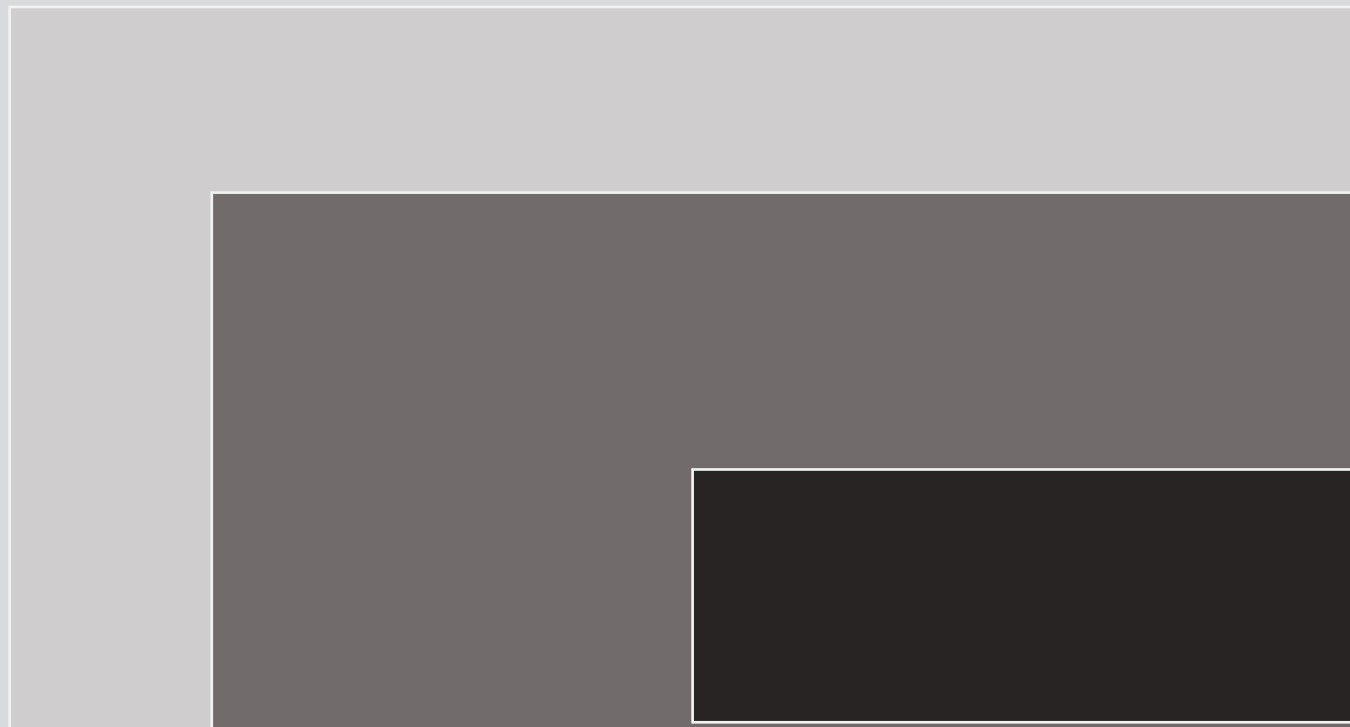
- **statek**
 - každá věc
 - uspokojuje lidské potřeby
- **výrobek**
 - statek, který byl výrobek
 - výsledek lidské práce
- **zboží**
 - výrobek vyrobený za účelem prodeje

Tvrzení:

- A. Každý výrobek je statek.
- B. Každý statek je zboží.
- C. Zboží je vždy výrobkem.
- D. Výrobek je vždy zbožím.

8. Doplňte do tabulky k
písmenům A, B, C
pojmy - statky, výrobky
a zboží, tak aby platilo:

- A je podmnožinou B
- B je podmnožinou C
- C statky

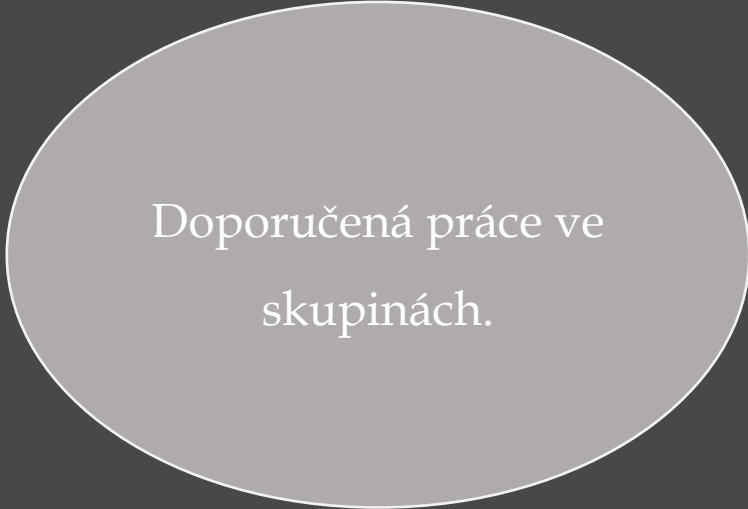

9. Doplňte do tabulky chybějící údaje tak,
aby každý řádek tvořil řetzec:
prvek systému – systém – okolí systému

prvek	systém	okolí systému
žák		
	nervová soustava	
firma		
		evropská unie

Pracovní list č. 2 – Volba klíčových slov

- znaky informací
- výhody a nevýhody různých druhů informačních zdrojů
- lze využít:
 - o výklady
 - o diskuze
 - o řízená diskuze
 - o seznámení s aspekty klíčových slov při vyhledávání
 - o problematika myšlenkových map
 - o praktické využití myšlenkových map při studiu

Doporučená práce ve
skupinách.

Metodika analýzy jednotlivých úkolů z pracovního listu

- **Obsahuje 4 témata**

1. Vznik Československa a úloha legionářů
2. Stavby železničních tratí v horském terénu
3. Znečištění moří a dopad na mořskou faunu
4. Ohrožené druhy zvířat v Africe

- **Úkol studentů vyhledávat vhodná:**

- jednoslovná a víceslovná klíčová slova
- synonyma
- nadřazené a podřazené pojmy
- řešení v češtině i angličtině

Téma 1. Vznik Československa a úloha legionářů

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (česky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 1. Vznik Československa a úloha legionářů

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (anglicky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 2. Stavby železničních tratí v horském terénu

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (česky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 2. Stavby železničních tratí v horském terénu

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (anglicky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 3: Znečištění moří a dopad na mořskou faunu

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (česky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 3: Znečištění moří a dopad na mořskou faunu

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (anglicky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 4: Ohrožené druhy zvířat v Africe

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (česky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Téma 4: Ohrožené druhy zvířat v Africe

Vyberte vhodná klíčová slova
pro vyhledávání (anglicky):

jednoslovná klíčová slova			
víceslovná klíčová slova (fráze)			
synonyma			
nadřazené pojmy			
podřazené pojmy			
klíčová slova, která vyplynula z vyhledávání			

Pracovní list č. 3 – Vyhledávání v elektronických informačních zdrojích

- ověřování důvěryhodnosti informačních zdrojů
- analýza výsledků vyhledávání
- systematizace poznatků o vyhledávání v informačních zdrojích
- zhodnocení spolehlivosti informačního zdroje
- podpora schopnosti posoudit relevanci vyhledaných informací
- porovnávání výsledků z různých zdrojů
- procvičení vyhledávání informací v jednotlivých informačních zdrojích
- získání vědomostí o správné citaci

Doporučujeme
práci ve
dvojicích.

Metodika analýzy jednotlivých úkolů z pracovního listu

- obsahuje 4 stejná témata jako pracovní list č. 2
- věnováno problematice citování různých druhů dokumentu
 1. Vznik Československa a úloha legionářů
 2. Stavby železničních tratí v horském terénu
 3. Znečištění moří a dopad na mořskou faunu
 4. Ohrožené druhy zvířat v Africe
- nutné shrnout zásady autorské etiky
- zásady pro tvorbu citací
- funkce citačního generátoru

Studenti by měli pod vedením učitele a posléze samostatně nebo ve dvojici – prakticky procvičit vyhledávání a hodnocení informací v různých informačních zdrojích.

Téma 1: Vznik Československa a úloha legionářů

- Klíčová slova (využijte pracovní list č.2):
- Vybrané zdroje:
- Výsledky vyhledávání:
 - o Počet výsledků:
 - o Hodnocení relevance:
 - o Hodnocení zdroje:

Téma 2: Stavby železničních tratí v horském terénu

- Klíčová slova (využijte pracovní list č.2)
- Vybrané zdroje:
- Výsledky vyhledávání:
 - Počet výsledků:
 - Hodnocení relevance:
 - Hodnocení zdroje:

Téma 3: Znečištění moří a dopad na mořskou faunu

- Klíčová slova (využijte pracovní list č.2)
- Vybrané zdroje:
- Výsledky vyhledávání:
 - Počet výsledků:
 - Hodnocení relevance:
 - Hodnocení zdroje:

Téma 4: Ohrožené druhy zvířat v Africe

- Klíčová slova (využijte pracovní list č.2)
- Vybrané zdroje:
- Výsledky vyhledávání:
 - Počet výsledků:
 - Hodnocení relevance:
 - Hodnocení zdroje:

Citování dokumentu

1. Kniha (tištěná)

- Autoři. *Název*. Pořadí vydání (kromě 1. vyd.). Místo vydání: vydavatel, rok vydání. Počet stran (nepovinné). ISBN.

2. Elektronický dokument

- Autoři. *Název příspěvku*. In *Název zdroje* (webové stránky) [online]. Vydavatel (vlastník webové stránky), rok vydání. [datum citování].
Dostupnost.

3. Článek v časopisu (tištěný)

- Autoři. *Název článku*. In: (nepovinné) *Název časopisu* rok, ročník, číslo, stránky článku od-do. ISSN

4. Článek v časopisu (elektronický)

- Autoři. *Název článku*. In (nepovinné) *Název časopisu* [online]. Rok, ročník, číslo, stránky článku od-do. [datum citování]. ISSN. Dostupnost.

Metodika práce s pracovním sešitem

- pracovní sešit „*Ekonomické informace a svět kolem nás.*“
- obsahuje 10 úkolů s uvedeným řešením
- rozděleny do 6 krátkých kapitol
- lze využít několika způsoby
 - doplňující studijní materiál k pracovním listům
 - doplňující a rozšiřující text k učebnici *Elektronická rukověť pro středoškoláky*
 - studijní materiál pro samostatnou práci studentů v hodinách
 - pomůcku pro pochopení způsobu jakým je potřeba interpretovat elektronická data
 - text, který vysvětluje důležité ekonomické, ale i jiné pojmy současného světa

Ekonomické informace a svět kolem nás

- nutné základy z oblasti
 - o práce s informačními zdroji
 - o ekonomie
 - o společensko-vědní problematika
- metodika analýzy jednotlivých úkolů z pracovního sešitu:
 - o Několik slov o globalizaci
 - o Čím se zabývá ekonomie
 - o O číslech a jejich porovnání
 - o Interpretace ekonomických jevů
 - o Co nám (ne) říkají údaje v procentech
 - o Závěr

Úkol 1. Několik slov o globalizaci

- Pokuste se charakterizovat následující pojmy:
 1. Exaktní
 2. Stochastický
 3. Globalizace
 4. Globální problémy

Úkol 2. Čím se zabývá ekonomie

- Adjektivum „ekonomický“ má několik významů. Uveďte tři z nich a použijte je vhodně ve větách.
 1. ekonomický =
 - př.
 2. ekonomický =
 - př.
 3. ekonomický =
 - př

Úkol 3. Vysvětlete, proč nemůžeme ekonomii považovat za exaktní vědu.

Úkol 4. K dispozici jsou údaje o hmotnosti členů sportovního oddílu rozdělených do čtyř desetičlenných skupin.

Skupiny mají tyto názvy:

- o Skupina – Trpaslíci
- o Skupina – Kolibříci
- o Skupina – Obři
- o Skupina – Hroši

Zjištěná hmotnost všech členů jednotlivých skupin a součet hmotnosti všech deseti členů v jednotlivých skupinách.

- o Trpaslíci – 250 kg
- o Kolibříci – 200 kg
- o Obři – 500 kg
- o Hroši – 750 kg

Průměrná hmotnost jednoho Trpaslíka je tedy 35 kg. Kolibříka 20 kg. Obra 50 kg a Hrocha 75 kg. Na základě daných údajů vypracujte úkol 4.

Úkol 4

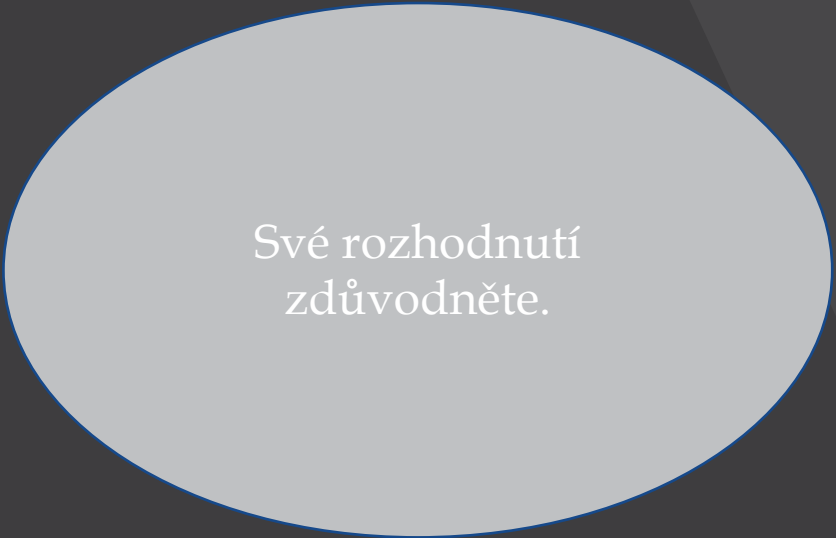
- **Výrok A:** Trpaslíci jsou velmi pravděpodobně podvyživení. (P/N)
- **Výrok B:** Kolibříci mohou být vzhledem ke své podvaze ohroženi na životě. (P/N).
- **Výrok C:** Obři mají ideální hmotnost. (P/N)
- **Výrok D:** Hroši jsou obézní. (P/N)

Úkol 5

Vysokoškolák Marek se rozhodl strávit dva prázdninové měsíce na jazykovém kurzu na zahraniční univerzitě. Před odjezdem si zaplatil ubytování na koleji na celou dobu pobytu a k tomu snídani a obědy v menze vedle školy. Protože jazyková výuka začíná každý den až od 14. hodin, našel si Marek brigádu v blízké restauraci. Každý den od sedmi od rána do třinácti hodin odpoledne. Jako brigádník si může v restauraci dát zdarma jak snídani, tak oběd. Marek brzy zjistí, že jídla v restauraci jsou mnohem chutnější než ta, která má zaplacená v menze, a navíc si v restauraci může dát k jídlu tolik, kolik chce. Bohužel Marek už nemá možnost dodatečně se „odhlásit“ z objednaných a zaplacených snídaní a obědů v menze a nemá ani možnost zaplacené jídlo prodat, protože je načteno na jeho studentské kartě. Rozhodněte, co je ekonomicky racionální chování

Otázky:

- A. Když Marek bude jíst i nadále v menze, aby peníze, které za jídlo zaplatil, přece jenom nějak využil.
- B. Když Marek oželí zaplacené snídani a obědy v menze a upřednostní chutnější jídlo v restauraci, kde pracuje.

Své rozhodnutí
zdůvodněte.

Úkol 6 Vysvětlete, jaké mohou být ekonomické důsledky posílení koruny a oslabení koruny vůči euru

- posílení koruny
- oslabení koruny

Úkol 7

Vysvětlete, proč je deflace považována za jev, který ekonomiku spíše ohrožuje, než aby jí byl k prospěchu.

Úkol 8

- Uvažujeme o dvou fiktivních ekonomikách: jedna je Gama a druhá Omikron. Země Gama je velmi chudá, její obyvatelé mají nízkou produktivitu práce a jedinou položkou hrubého domácího produktu, tedy jediným, co se v této zemi v roce 2017 vyprodukovalo, bylo 10 tun obilí. Předpokládejme, že jedna tuna obilí stojí 160 dolarů. Hodnota hrubého domácího produktu v zemi Gama v roce 2017 tedy byla 1 600 dolarů. Stát Omikron je bohatší, produktivita práce je zde vyšší a v roce 2017 zde bylo vyprodukováno 1 000 tun obilí. Pokud i tady předpokládáme stejnou cenu jako v zemi Gama, tedy 160 dolarů za tunu obilí, dosáhne v roce 2017 hodnota omikronského hrubého domácího produktu 160 000 dolarů.
- V roce 2018 se produkce obilí v obou zemích zvýšila: v zemi Gama na 16 tun a v zemi Omikron na 1 100 tun obilí. Pokud budeme předpokládat, že cena obilí zůstala stejná, bude v roce 2018 hodnota hrubého domácího produktu země Gama 2560 dolarů a v zemi Omikron to bude 176 000 dolarů.

**Vypočítejte tempo růstu hrubého domácího produktu v roce 2018 oproti roku 2017 v zemi Gama
a v zemi Omikron.**

Úkol 9

Vyjmenujte a stručně charakterizujte základní sektory národního hospodářství.

Úkol 10

Jana zaplatila 1 500 Kč za školení o novém občanském zákoníku. Až později se dozvěděla, že ve stejné době jako toto školení bude na univerzitě, kde studuje, velmi zajímavá přednáška, které by se Jana ráda zúčastnila. Přednáška je zdarma, ale Jana ji oceňuje mnohem více než školení, které má pro ni hodnotu odpovídající ceně, kterou zaplatila. Kdyby Jana věděla o přednášce na vysoké škole, nebyla by si školení kupovala. Peníze za školení ji samozřejmě už školící firma nevrátí a Jana neví o nikom, komu by vstup na školení prodala, aby mohla jít na přednášku, ale nepřišla zbytečně o 1 500 Kč.

Otázky:

- A. Když půjde na přednášku a nechá propadnout vložené na školení 1 500 Kč.
- B. Když půjde na školení, které už zaplatila, i když to pro ni znamená, že nebude moci jít na přednášku, kterou ona sama považuje za lepší a důležitější než školení.

Svůj názor zdůvodněte.

Metodika práce s učebnicí

- „*Ekonomická rukověť pro středoškoláky*“
- obsahuje celou řadu úkolů k zamyšlení, otázek a úkolů
- podpora
 - o prezentace - PowerPoint
 - o grafické metody
 - o myšlenkové mapy
 - o diskuze
 - o řízená diskuze

Učebnice *Ekonomická rukověť pro středoškoláky*

- naučit se chápat základní ekonomické kategorie a rozumět ekonomickým zákonům
- interpretovat správně ekonomické informace uváděné v médiích
- správně vyhodnocovat důvěryhodnost informačních zdrojů o ekonomických jevech
- naučit se porovnat tvrzení o ekonomických jevech uváděné v médiích
- naučit se řešit praktické ekonomické úkoly
- naučit se vidět rozdíly mezi tím, kdy jsou ekonomické informace podány nestranně a v souladu s ekonomickou teorií a kdy dochází ke zkreslení
- podpořit pochopení způsobu jakým se nepřesností a polopravdy stávají základem pro manipulaci a lži

Kapitoly

1. Krátký pohled do historie
2. Základní ekonomické pojmy
3. O čem je ekonomie aneb předmět ekonomické teorie
4. Tržní mechanismus a neviditelná ruka trhu
5. Náklady a zisk firmy v tržní ekonomice
6. Stát v tržní ekonomice

Zdroj

Knihovny jako zdroj primárních informací

–

Informace pro rozvoj demokratické společnosti

–

Ing. Jana Hrbková, Ph.D.